

ELŐSZÓ

az *Unitárius Énekeskönyv* tizedik kiadásához

Énekeskönyvünk, amely kilencedik kiadásában 1974-ben jelent meg, de teljesen kifogyott, változatlan formában újra megjelenik.

Kívánatos, hogy gyülekezeti istentiszteleteinknek ez az alapvetően fontos segédeszköze minél nagyobb számban álljon híveink rendelkezésére és nyújtson segítséget a tiszta áhítat emelésében.

Isten áldása legyen zsoltárokat és dicsőítő himnuszokat buzgó érzések között éneklő gyülekezeteinken és híveiken.

Kolozsvár-Napoca, 1979. szeptember.

Dr. Kovács Lajos
püspök

ELŐSZÓ

az első kiadáshoz

Új cím alatt, megújult formájában, új beosztással és tartalommal jelent meg, ezúttal a halotti énekeket is magában foglalva, az Énekeskönyv.

Ismeretlen első kiadását az irodalomtörténet Dávid Ferencnek tulajdonítja, s 1570 táján keresi. E legrégebbi formájában hat kiadást ért, az utolsót Isteni Dicséreték és vigasztaló énekek címen 1777-ben; összesen 299 énekkel s a vele egybekötött 150 Szenczi-féle zsoltárral.

Tudvalevőleg ebből a régi Énekeskönyvből állította össze 1837-ben A. Székely Sándor püspökünk a máig használatban levő Unitárius Énekeskönyvet. A 299 énekből csak 47-et hagyott meg, 63-at maga írt vagy íratott. Zsoltárt 34-et vett föl. Az énekeket verssorokban írta, s nagy részben hangjegyekkel látta el. Énekeskönyve napjainkig hat kiadást ért, jó részt változatlanul, az utolsót, a hatodikat, Énekeskönyv, Istent dicsőítő magasztalások és esedezések az unitáriusok használatára címen 1913-ban.

A közvélemény már 35 évvel ezelőtt új énekeskönyvet óhajtott. Régi tartozást ró hát most le ez új kiadás, mely ezek szerint az unitárius egyház megalapítása óta a 12. vagy 13., Székely Sándor óta a 7-ik kiadás, gyökeresen megújított formáját, tartalmát, beosztását tekintve a 3. unitárius énekeskönyv, valójában pedig az első összesített kiadás.

A Székely Sándor-féle énekeskönyvet veszi alapul, de revideálja a régi unitárius énekeskönyveket, valamint Bogáti és Tordai, e két régi unitárius zsol-

tárköltő énekeit is, s beolvasztja a Halotti énekeket, melyek eddig külön jelentek meg (az első ismert kiadás Halotti Temetéskorra való Énekek címen 1660-ban, a II. 1697-ben, a III. 1778-ban, a IV. 1786-ban, az V. 1796-ban, a VI. 1805-ben, a VII. és utolsó Halotti Énekeskönyv címen 1856-ban).

Dallam és énekszám megkétszereződött, bár a terjedelem jóval kisebb (18, illetőleg a Halotti Énekeskönyvvel 27 ív helyett csak 15 ív). A szövegek annyira megrövidültek, hogy egyfolytában az egészet el lehessen énekelni, záró éneknek ne maradjon. Arra külön énekek vannak. Az elég nagyszámú kezdő énekeknél pedig egyes gyülekezetinknek az a szép régi szokása lebegett szemünk előtt, hogy az istentiszteletet invocatióval kezdik, melyet fölállva énekel az egész gyülekezet, s a derekas ének csak azután következik.

Az éneket többé nem a lapszám, hanem folyószám jelöli, a zsoltárokat is.

Hogy az átmenet minél kevesebb zökkenéssel járjon, ok nélkül lehetőleg semmit se változtattunk. A régiség nemes patináját kegyeletben tartottuk. A régi kedvelt énekek lehetőleg változatlanul maradtak, toldozás-foldozás helyett, ami nem bírta meg a tatarozást, inkább egészen átírtuk, s a sok új dallamra egészen új éneket hoztunk, kívánatra jelezve, ahol meg tudtuk állapítani, a szerzőt is. A Szenczi-féle zsoltároknál jó részben a testvér-egyházak átírását vettük át, de valamivel konzervatívabban, az első versszakon, mivel ez már szállóigészerűleg bevésődött a köztudatba, lehetőleg semmit sem változtattunk. A könyv a sok új ének miatt mégis jóval újszerűbb lett, hogyszem szerettük volna, de kezdő és záró, ünnepi és alkalmi énekeink nem voltak kellő számban, az új dallamokra sem igen lehetett régi éneket találni, újat kellett írni. De meg aztán válto-

zatosabbá, melegebbé, vonzóbbá is akartuk tenni éneklésünket és istentiszteletünket, a megkövesült formába és keretekbe egy kis életet és éltető lelket vinni. Zenei kiskorúságunk és nemtörődömségünk úgyis elég rossz hírbe keverte egyházi éneklésünket. Tennünk kell valamit s legalább keresnünk a jobbat, különben elsorvadunk. Ahol az ének is elnémul az ajkakon, ott a halál kopogtat, ott a harang is el fog némulni... Jaj nekünk, a fényes múlt örököseinek, ezerszer jaj, ha idejében föl nem ébredünk, ha újra meg nem találjuk az elveszített templomot; ha nem örizzük szerető gonddal az összetartó és éltető szent oltártűzet, apáink büszke örökségét, az unitárius múltat és öntudatot.

Sikerült-e ez irányban tennünk valamit, a jövő s énekevezéreink arravalósága mutatja meg. Nem minden aggodalom nélkül bocsátjuk útjára a könyvet, de azzal a nyugodt öntudattal, hogy a tőlünk telhető legjobbat adtuk, azzal a szerető gonddal, körültekintéssel és lelkiismeretességgel, amit egyházunk és fajunk fennmaradásának égető szomjúhozása ezekben az időkben parancsoló erővel előnkbe írt.

Kolozsvár, 1924. szeptember 3

PÁLFFI MÁRTON